

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 458/2022-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou AK PITOŇÁKOVÁ, s. r. o., Slovenská 5, Prešov, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Zuzana Pitoňáková, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 78/2020 z 30. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 78/2020 z 30. júna 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 78/2020 z 30. júna 2020 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **455,59 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. I. ÚS 458/2022-31 z 24. augusta 2022 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 78/2020 z 30. júna 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť sťažovateľa odmietnutá z dôvodov bližšie ozrejmenej v uznesení ústavného súdu z 24. augusta 2022.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou Okresnému súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) 30. decembra 2005 domáhal proti svojmu bývalému zamestnávateľovi – obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 7 ods. 3 vyhlášky ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“).

3. Okresný súd (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 8 C 270/2005-246 v spojení s opravným uznesením z 29. októbra 2015 uložil žalovanému zaplatiť sťažovateľovi sumu 155 381,83 eur a v prevyšujúcej časti jeho žalobu zamietol.

3.1. Z vykonaného dokazovania mal okresný súd preukázané, že sťažovateľ v dôsledku pracovného úrazu spôsobeného zásahom blesku [REDAKOVANÉ] na pracovisku v [REDAKOVANÉ] utrpel závažné poškodenie zdravia, pričom niektoré jeho následky sa prejavili ihneď po úraze, iné až s odstupom času v priebehu niekoľkých mesiacov či rokov. Poukázal na markantné poškodenie zdravia sťažovateľa, ktoré ho v značnej miere obmedzuje vo výkone akejkoľvek (nielen pracovnej) činnosti, pričom podľa vyjadrenia znalca u neho nemožno predpokladať zlepšenie zdravotného stavu. Sťažovateľ trpí inkontinenciou, zhoršením sluchu, stratou zubov, bolesťami chrbtice a kĺbov, slabosťou pravej dolnej končatiny, má šumenie v hlave, pričom toto poškodenie zdravia spôsobilo úplnú zmenu v jeho osobnom, manželskom a profesionálnom živote. Sťažovateľ absolvuje časté hospitalizácie, opakované operácie a vyšetrenia, pričom každodenné úkony môže vykonávať len s výraznými ťažkosťami, pohybuje sa na invalidnom vozíku a je odkázaný na opatrovanie a pomoc tretej osoby. Po stabilizácii zdravotného stavu bol uznaný za plne invalidnú osobu. Okresný súd zohľadnil aj tú okolnosť, že sťažovateľ úraz utrpel vo veku 21 rokov, čo malo vážne následky na jeho životné ciele a zamestnanie. Z týchto dôvodov okresný súd dospel k záveru, že ide o prípad hodný osobitného zreteľa a s ohľadom na rozsah poškodenia zdravia považoval za primerané priznať sťažovateľovi zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v požadovanom rozsahu, t. j. v rozsahu 80-násobku základného bodového ohodnotenia, čo po zohľadnení úhrady vykonanej Sociálnou poisťovňou (vystupujúcej v procesnom postavení intervenienta na strane žalovaného, pozn.) v sume 4 008,17 eur predstavuje sumu 155 381,83 eur.

4. O odvolaniach sťažovateľa, žalovaného a intervenienta rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v poradí tretím rozsudkom č. k. 14 CoPr 1/2018-533, 14 CoPr 2/2018-533 z 21. augusta 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým v intenciách zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 195/2017 z 29. marca 2018:

- konanie o odvolaní sťažovateľa zastavil (I. výrok),
- pripustil späťvzatie žaloby o zaplatenie sumy 30 061,24 eur, v tejto časti zrušil rozsudok okresného súdu v spojení s jeho opravným uznesením a konanie v tejto časti zastavil (II. výrok),

- zmenil rozsudok okresného súdu v jeho vyhovujúcej časti v spojení s opravným uznesením tak, že žalobu sťažovateľa zamietol (III. výrok) a
- sporovým stranám ani intervenientovi nepriznal nárok na náhradu trov konania (IV. výrok).

4.1. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že k zastaveniu konania o odvolaní [§ 369 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], pripusteniu čiastočného späťvzatia žaloby a následnému zrušeniu rozsudku okresného súdu v dotknutej časti (§ 370 CSP) pristúpil krajský súd na základe dispozitívnych úkonov sťažovateľa (späťvzatie odvolania a čiastočné späťvzatie žaloby). Výrok o zmene prvoinštančného rozsudku v jeho vyhovujúcej časti a zamietnutí žaloby sťažovateľa krajský súd odôvodnil zásadou primeranosti, keď konštatoval, že rozhodnutie a postup podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. je opodstatnený, avšak zhoršeniu zdravotného stavu v období do roku 2005 a skutočnosti, že následky súvisiace s pracovným úrazom sa u sťažovateľa prejavili po uplynutí viac ako dvadsiatich rokov, zodpovedá mimoriadne zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 15-násobku základného bodového ohodnotenia. Zvýšenie odškodnenia priznané okresným súdom považoval za neprimerané. Zdôraznil, že ďalšie výrazné zhoršenie zdravotného stavu sťažovateľa v období po roku 2005 nie je predmetom uplatneného nároku, a preto ani nemôže mať vplyv na rozhodnutie súdu o mimoriadnom zvýšení odškodnenia. Za smerodajný považoval znalecký posudok [REDAKOVANÉ], ktorého položkovitá špecifikácia bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia u sťažovateľa sa premietla aj do rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 6222-44/2012-PP zo 6. februára 2012.

5. Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá, podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6.1. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP konštatoval, že odvolací súd svoje závery o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia náležite odôvodnil, preto konanie nebolo postihnuté vadou zmätočnosti. Poukázal pritom na svoje zjednocujúce stanovisko publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016.

6.2. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, najvyšší súd uviedol, že v dovolaní absentuje vymedzenie právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že:

a) jeho odôvodnenie je nedostatočné, pretože najvyšší súd žiadnym spôsobom nereagoval na jeho zásadné dovolacie námietky uplatnené v podanom dovolaní, a to konkrétne, že krajský súd bez presvedčivého vysvetlenia „radikálne“ znížil sumu odškodnenia priznanú okresným súdom a že existuje iná, pre sťažovateľa priaznivejšia judikatúra priznávajúca zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozmedzí od 40 až do 80-násobku bodového ohodnotenia. Napokon najvyšší súd ponechal bez reakcie aj závažné tvrdenie sťažovateľa, že aj v prípade,

ak na jeho vec nie je možné aplikovať novú právnu úpravu, t. j. zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“) je potrebné vziať do úvahy zmenu sumy jedného bodu, aby nedochádzalo k diskriminácii osôb, ktorým je priznané odškodnenie podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. v porovnaní s osobami, pri ktorých sa aplikuje už zákon č. 437/2004 Z. z. Napadnuté uznesenie preto považuje za „nepresvedčivé, arbitrárne a ústavne neudržateľné“;

b) najvyšší súd odobril postup odvolacieho súdu, ktorý odignoroval záväzný právny názor vyslovený v zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu č. k. 2 Cdo 195/2017 z 29. marca 2018, podľa ktorého bol pre krajský súd rozhodujúci stav v čase vyhlásenia jeho rozsudku, a preto bolo jeho povinnosťou prihliadnúť na zhoršujúci sa zdravotný stav sťažovateľa aj po roku 2005;

c) aj napriek poukazu na niekoľko rozhodnutí dovolacieho súdu ako príkladu ustálenej súdnej praxe, od ktorej sa krajský súd podľa sťažovateľa pri rozhodovaní odklonil, najvyšší súd v súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie odmietol z dôvodu, že sťažovateľ žiadne rozhodnutia neuviedol;

d) nepriznaním odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia v sume zodpovedajúcej princípu proporcionality došlo tiež k zásahu do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jeho práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

8. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu

9. Vo vyjadrení č. k. KP 3/2021-348, Cpj 184/2022 z 26. septembra 2022 najvyšší súd ponechal rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu. Pripojil k nemu vyjadrenie predsedu senátu [REDAKOVANÉ], ktorý uviedol, že námietky sťažovateľa uplatnené v jeho ústavnej sťažnosti nie sú opodstatnené. Dovolací súd totiž v odôvodnení svojho rozhodnutia odkázal na relevantné časti rozsudku odvolacieho súdu, podľa ktorého bolo primeraným 15-násobné navýšenie základného bodového ohodnotenia následkov utrpeného pracovného úrazu, pričom rozhodujúcim pre posúdenie bolo zhoršovanie zdravotného stavu sťažovateľa v období do roku 2005 s tým, že ďalšie výrazné zhoršenie po tomto období nebolo predmetom uplatneného nároku a nemohlo tak mať vplyv na rozhodovanie o zvýšení odškodnenia. Dovolací súd tak dospel k záveru, že obsah spisu nedával v prípade sťažovateľa žiaden podklad o výnimočnosti prípadu, ktorý by bol dôvodom výnimky podľa stanoviska R 2/2016, resp. podľa rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Dovolacie námietky sťažovateľa preto považoval za zodpovedané dostatočným spôsobom. Zotrval na v napadnutom uznesení prijatom závere, že sťažovateľ v dovolaní nevymedzil riadne právnu otázku, ktorá by bola súčasne podporená adekvátnou súdnou judikatúrou. Aj to bol dôvod, pre ktorý nebolo možné sťažovateľom uvádzané

súdne rozhodnutia analyzovať a hľadať ich spoločné prieniky či rozdiely. Na základe uvedeného navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby

10. Oznámením zo 14. septembra 2022 ústavný súd upovedomil žalovaného a Sociálnu poisťovňu (intervenienta) ako zúčastnené osoby o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa [§ 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] a umožnil im vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia. Ani jedna zo zúčastnených osôb však túto možnosť v stanovenej lehote ani do rozhodnutia ústavného súdu nevyužila.

III.3. Replika sťažovateľa

11. V replike doručenej ústavnému súdu 24. októbra 2022 sťažovateľ zhrnul svoje podstatné dovolacie námietky, pričom zotrval na svojom tvrdení, že najvyšší súd sa s nimi náležite nevysporiadal a iba sa pripojil k nedostatočnej argumentácii krajského súdu. Vôbec sa pritom nevyjadril k jeho dovolacej námietke týkajúcej sa ústavne nesúladného výkladu a aplikácie vyhlášky č. 32/1965 Zb. pri posudzovaní nárokov na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia sťažovateľa s poukazom na znenie zákona č. 437/2004 Z. z. a nezohľadnil dôsledky jeho aplikácie v praxi pri priznávaní odškodnenia. Sťažovateľ nesúhlasí ani s názorom najvyššieho súdu, že v dovolaní nevymedzil žiadnu právnu otázku, pričom odkázal na dôvody svojho dovolania, v ktorom riadne konkretizoval aj ustálenú rozhodovaciu prax, od ktorej sa krajský súd pri rozhodovaní odklonil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

12. Jedným zo základných komponentov práva na spravodlivé súdne konanie je aj povinnosť konajúceho súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, čo predstavuje záruku toho, že výkon spravodlivosti nebude arbitrárny a neprehľadný. Náležité odôvodnenie rozhodnutia ako prostriedok k zamedzeniu svojvôle súdu má súčasne zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodovania. Účastník konania má teda právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04).

13. Ústavný súd síce stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou,

aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná, ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

14. Sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta ústavnoprávne deficity odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý nedostatočne alebo vôbec nereagoval na jeho zásadné dovolacie námietky, v čom vidí porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie [bod 7 písm. a)].

15. Ústavný súd sa preto zameril na posúdenie, či kvalita odôvodnenia napadnutého uznesenia vyhovuje ústavnoprávnym požiadavkám vyplývajúcim z jeho judikatúry a či je názor dovolacieho súdu o náležitom odôvodnení rozsudku krajského súdu ústavne akceptovateľný. Po dôkladnom oboznámení sa s dôvodmi napadnutého uznesenia, ako aj so všetkými pripojenými rozhodnutiami, ktoré mu predchádzali, dospel ústavný súd k záveru, že tomu tak nie je, pokiaľ ide o posúdenie uplatneného dôvodu prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Vychádzal pritom zo zistenia, že konajúce súdy v prípade sťažovateľa zhodne považovali za plne opodstatnenú aplikáciu ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb., ktoré súdu umožňuje priznať mimoriadne zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad zákonné limity stanovené v § 7 ods. 1 a 2 vyhlášky. Dôvody hodné osobitného zreteľa videli v nezvratnom a devastačnom poškodení zdravia sťažovateľa spôsobené pracovným úrazom. Ich rozhodnutia sa však zásadne líšia pokiaľ ide o sumu, resp. konkrétny násobok sumy tohto mimoriadneho zvýšenia. Zatiaľ čo okresný súd považoval za spravodlivé a trvalému poškodeniu zdravia sťažovateľa adekvátne priznanie zvýšenia v rozsahu 80-násobku sumy bodového ohodnotenia, krajský súd dospel k záveru, že primeraným je zvýšenie v rozsahu 15-násobku bodového ohodnotenia.

17. Sťažovateľ v dovolaní explicitne namietal neprimeranú moderáciu sumy odškodnenia tvrdiac, že odvolací súd dôsledne a zrozumiteľne nevysvetlil dôvody, ktoré ho k takémuto postupu viedli. S predmetnou dovolacou námietkou sa však podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd vysporiadal mimoriadne lakonicky, keď v dôvodoch namietaného uznesenia len odkázal na konkrétne body rozsudku odvolacieho súdu a konštatoval, že vytýkanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP v konaní vedenom odvolacím súdom neidentifikoval (body 14 a 15 napadnutého uznesenia).

18. Nielenže takáto odpoveď dovolacieho súdu nie je v takom ľudsky citlivom prípade, akým bol nepochybne prípad sťažovateľa postačujúca, ale po oboznámení sa s relevantnou časťou rozsudku krajského súdu sa s týmto jeho konštatovaním ani nie je možné stotožniť. Požiadavke na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (najvyšší súd nevynímajúc) nemôže totiž zodpovedať všeobecné súhrnné konštatovanie (napr. „z obsahu spisu“, „obsah spisu“ a pod.) či odkaz na jednotlivé body napadnutého rozhodnutia bez toho, aby sa konajúci súd dostatočne vysporiadal i so špecifickými, avšak pre vec podstatnými námietkami strany konania.

19. Všeobecným súdom síce príslušná právna úprava poskytuje široký priestor na úvahu o tom, aká suma mimoriadneho zvýšenia za sťaženie spoločenského uplatnenia zodpovedá po zohľadnení všetkých okolností konkrétneho prípadu zásade primeranosti, avšak použitie úvahy o takomto zvýšení kladie na konajúce súdy značné nároky. V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že ústavnému súdu z pohľadu jeho postavenia ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124

ústavy) rozhodne neprináleží určovať, v akej konkrétnej výške by mala byť jednotlivcovi náhrada, resp. jej zvýšenie za sťaženie spoločenského uplatnenia priznaná, avšak z ústavného prieskumu nemožno vyňať posúdenie postupu, akým konajúci súd k stanoveniu sumy odškodnenia dospel (pozri tiež Nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 350/03 z 29. 9. 2005 alebo č. k. II. ÚS 46/16 z 1. 8. 2016). Citlivosť týchto prípadov totiž vyžaduje, aby konajúce súdy veľmi komplexne a presvedčivo objasnili svoj myšlienkový postup pri stanovení alebo zmene sumy zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá by mala byť založená na objektívnych a rozumných dôvodoch a súčasne rešpektovala vzťah primeranosti medzi priznanou sumou a spôsobenou ujmom (utrpenými následkami) v porovnaní s inými obdobnými prípadmi.

20. Nemožno tiež opomenúť, že aj keď sú v ústavných sťažnostiach z tejto oblasti nastolené predovšetkým otázky majetkového charakteru a otázky práva na súdnu ochranu, v ich pozadí je nutné vnímať aj dôstojnosť jednotlivca (pozri napr. I. ÚS 512/2019). Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v tom, že v dôsledku zdravotných obmedzení je poškodená osoba celkom vyradená alebo sa pre ňu zhoršila možnosť uplatniť sa v spoločenskom, osobnom, rodinnom a pracovnom živote. Ide teda o kompenzáciu za zníženú kvalitu života.

21. V posudzovanom prípade sa však krajský súd pri zdôvodnení svojho právneho záveru o potrebe výrazne znížiť sumu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia priznanú okresným súdom v podstate obmedzil len na všeobecné úvahy o zásade primeranosti a konštatovanie, že následky pracovného úrazu sa u sťažovateľa prejavili až so značným časovým odstupom 20 rokov (bod 53 rozsudku krajského súdu). Citujúc judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, krajský súd bez prijatia konkrétnych záverov akcentoval taktiež nevyhnutnosť zohľadniť výslednú absolútnu sumu, ktorá poškodenému ako náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia prináleží (bod 50 rozsudku krajského súdu). Na rozdiel od najvyššieho súdu ústavný súd považuje takéto odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu aj s ohľadom na už konštatovanú tragickosť a citlivosť prípadu sťažovateľa za obzvlášť nenáležité a nepresvedčivé. Z pohľadu ústavnoprávnych požiadaviek totiž nemôže obstáť postup krajského súdu, ktorý pristúpil k takej významnej redukcii sumy mimoriadneho odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia (t. j. z 80-násobku na 15-násobok bodového ohodnotenia) bez toho, aby presvedčivo a dôsledne ozrejmil dôvody tohto rozhodnutia. Krajský súd pritom nepovažoval za potrebné vykonať ani komparáciu relevantnej judikatúry v obdobných veciach, ale iba odkázal na stranu 11 svojho predchádzajúceho, a čo je potrebné zdôrazniť, (dovolacím súdom) zrušeného rozsudku z 8. júna 2016, ktorá mala takéto rozhodnutia obsahovať, čo je podľa ústavného súdu absolútne neprijateľné.

22. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že dovolací súd si nesplnil svoju povinnosť poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa, pretože napriek už popísanému pochybeniu odvolacieho súdu v podobe ústavnoprávneho deficitu odôvodnenia jeho rozsudku posúdil dovolanie sťažovateľa v časti namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP ako neprípustné a odmietol ho. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je preto v tejto časti potrebné považovať za arbitrárne a porušujúce základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasne je potrebné zdôrazniť, že závery zjednocujúceho stanoviska R 2/2016, na ktoré sa najvyšší súd odvoláva aj vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti, už nie sú po nadobudnutí účinnosti novej

právnej úpravy viac aplikovateľné, ako na to ústavný súd opakovane vo svojej judikatúre upozorňuje [porovnaj napr. IV. ÚS 314/2020 (ZNaU 69/2020), IV. ÚS 158/2022, I. ÚS 22/2021, I. ÚS 243/2022].

23. Ústavný súd sa považuje za potrebné vyjadriť aj k námietke sťažovateľa, že najvyšší súd aproboval postup odvolacieho súdu, ktorý pri rozhodovaní neprihliadol na zmeny jeho zdravotného stavu po podaní žaloby, t. j. po 30. decembri 2005 [bod 7 písm. b)]. Krajský súd v tomto smere opakovane zdôraznil možnosť zohľadniť zhoršenie zdravotného stavu sťažovateľa len do roku 2005, keďže 12. júla 2005 bol vyhotovený znalecký posudok [REDACTED], ktorý bol podkladom na rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo 6. februára 2012. Ďalšie výrazné zhoršenie zdravotného stavu nebolo predmetom uplatneného nároku sťažovateľa a nemohlo tak ani ovplyvniť rozhodnutie súdu o zvýšení odškodnenia. Ak najvyšší súd vyhodnotil tieto závery odvolacieho súdu za prijateľné, ústavný súd mu nemá z ústavnoprávneho hľadiska čo vytknúť. Poukaz sťažovateľa na závery zrušujúceho uznesenia dovolacieho súdu č. k. 2 Cdo 195/2017 totiž nie sú priliehavé, pretože najvyšší súd v ňom síce zdôraznil viazanosť súdu skutkovým stavom v čase vyhlásenia rozsudku podľa § 217 ods. 1 CSP, tak ako to tvrdí sťažovateľ, avšak zmätočnosť rozsudku odvolacieho súdu spočívala v nezohľadnení úhrady 26 053,07 eur Sociálnou poisťovňou, a nie ďalšej zmeny zdravotného stavu sťažovateľa po podaní jeho žaloby.

24. Závery o dôvodnosti ústavnej sťažnosti však nie je možné vzťahovať na tú časť rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorá sa týkala posúdenia prípustnosti dovolania namietajúceho nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP [bod 7 písm. c)]. V tomto smere musí ústavný súd po oboznámení sa s obsahom dovolania prisvedčiť najvyššiemu súdu, že sťažovateľ v rámci svojej dovolacej argumentácie skutočne nevysvetlil, v čom mal spočívať odklon krajského súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Sťažovateľ nešpecifikoval podľa jeho názoru nesprávne právne posúdenie veci, keďže celý obsah dovolania sa zameriava na to, že krajský súd podstatné zníženie odškodnenia primeraným spôsobom neobjasnil. Rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorých pasáže sťažovateľ vo svojom dovolaní citoval, sa taktiež týkali povinnosti konajúcich súdov svoje závery o mimoriadnom zvýšení odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia zrozumiteľne a náležite odôvodniť. Táto predostretá sťažnostná námietka preto nebola dôvodná.

25. S ohľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že zo strany najvyššieho súdu nebola sťažovateľovi poskytnutá ochrana v ústavou predpokladanej kvalite, pokiaľ ide o jeho rozhodnutie o dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu) a napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Ústavný súd na tomto mieste opätovne zdôrazňuje, že jeho kasačný nález sa nedotýka časti napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší súd posudzoval prípustnosť dovolania sťažovateľa podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

26. Po vrátení veci bude úlohou najvyššieho súdu opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP, rešpektujúc právny názor ústavného súdu vyslovený v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), majúc pritom na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu

povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu

27. Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. US 303/04, IV. ÚS 64/2010). V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) vychádzal z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd po vrátení veci v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedeného práva hmotnoprávného charakteru. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 455,59 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia) á 177 eur a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 (podanie ústavnej sťažnosti) á 181,17 eur, čo spolu s režijným paušalom 1 x á 10,62 eur za rok 2020 a 1 x á 10,87 eur za rok 2021 (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 379,66 eur. Priznanú odmenu ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 75,93 eur, pretože právna zástupkyňa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi odmenu za úkon – repliku z 24. októbra 2022, pretože neobsahuje žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré by prispeli k bližšiemu objasneniu veci, pričom v podstatnom ide o argumentáciu totožnú s uplatnenou v ústavnej sťažnosti.

30. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu